

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน*
THE PRIORITY NEEDS OF DEVELOPING TEACHERS OF THE SECONDARY SCHOOL
UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 1
ZONE 6 BASED ON THE CONCEPT OF FINANCIAL LITERACY

¹วศมน ใจชื่น Wasamon Jaicheun ²พงษ์ลิขิต เพชรผล Ponglikit Petpon

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: wasamon.ja@chanpradit.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู จำนวน 108 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) สรุปผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงินพบว่า สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน พบว่า ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านทัศนคติทางการเงิน ($PNI_{modified} = 0.355$) รองลงมา คือ ด้านพฤติกรรมทางการเงิน ($PNI_{modified} = 0.344$) และด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านความรู้ทางการเงิน ($PNI_{modified} = 0.339$)

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การพัฒนาครู, ความฉลาดรู้ทางการเงิน, โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

Abstract

The proposes of this research were to study a priority needs of developing teachers of the secondary school under the secondary educational service area office Bangkok 1 zone 6 based on the concept of financial literacy. This is a Descriptive Research, and the research tool was a questionnaire. Data were collected from 108 samples including school directors, deputy school directors, and teachers. The data were analyzed by using descriptive statistics of, frequency, percentage, means, and priority needs index modified ($PNI_{modified}$). The research result were as follows: The overall current of state were at the medium level and the overall desirable state were at the high level, respectively. The priority needs of developing teacher of the secondary school under the secondary educational service area office Bangkok 1 zone 6 based on the concept of financial literacy, ranked from highest to lowest, were Financial attitude ($PNI_{modified}=0.355$) followed by Financial behavior ($PNI_{modified}=0.344$) and Financial knowledge ($PNI_{modified}=0.339$), respectively.

Keywords: The Priority Needs, Developing Teachers, Financial Literacy, Secondary School

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization Trends) ในปัจจุบัน นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสภาพความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยในเวลาอันรวดเร็วเป็นเหตุให้สังคมไทยในปัจจุบันมีการปรับและเปลี่ยนแปลงไปตามกระแส ผู้คนถูกครอบงำด้วยกระแสของทุนนิยมอันเป็นกระแสที่ให้ความสำคัญในเรื่องของ “เงิน” ถึงแม้ความเจริญรุ่งเรืองและความก้าวหน้าจะเป็นสิ่งที่ดี แต่ก็ยังแฝงไปด้วยข้อเสียต่างๆ ที่ตามมา การที่ผู้คนในสังคมตกอยู่ภายใต้ลัทธิบริโภคนิยมนั้นทำให้เกิดพฤติกรรมการใช้จ่ายค่อนข้างที่จะฟุ่มเฟือยมากขึ้น มีความต้องการที่สูงขึ้นเรื่อย จนทำให้มีการก่อหนี้สินในรูปแบบของการกู้ยืมเงิน ซึ่งถือเป็นการนำเงินในอนาคตมาใช้จ่ายในปัจจุบันก่อน เมื่อถึงกำหนดจ่ายหนี้หากไม่มีจ่ายก็ต้องไปก่อหนี้สินเพิ่มขึ้น อันจะเกิดเป็นปัญหาระยะยาวที่ยั่งยืนก็ยังไม่จบ นับเป็นการแก้ปัญหาด้วยการสร้างปัญหาแทนที่จะจบปัญหา

หนี้สินครัวเรือนไทยเป็นประเด็นที่หน่วยงานต่างๆ กลับมาให้ความสนใจ เนื่องจากประชากรไทยมีจำนวนหนี้สินครัวเรือนที่สูงขึ้นเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัญหาเหล่านี้ไม่เพียงส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางการเงินในครอบครัวนั้นๆ แต่ยังส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยด้วย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561) ข้าราชการครูในฐานะประชากรกลุ่มหนึ่งของประเทศและเป็นทรัพยากรบุคคลผู้เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ การสร้างการเรียนรู้ให้กับเยาวชนเพื่อให้เป็นบุคคลที่ต้องการของสังคมก็ประสบปัญหาหนี้สินเช่นเดียวกับคนทั่วไป เนื่องจากข้าราชการครูเกือบร้อยละร้อยมีรายรับทางเดียว คือ เงินเดือน ขัดแย้งกับรายจ่ายที่มีมากมายหลายรายการที่ส่วนใหญ่เป็นการก่อหนี้ที่ไม่เกิดรายได้ (มรกต วงศ์อรินทร์, 2563) โดยการก่อหนี้เหล่านี้เกิดจากการขาดการวางแผนทางการเงิน หรือขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารเงินนำไปสู่ภาระหนี้สินที่มากมายเกินกว่าจะบริหารจัดการได้ (กรุงเทพมหานคร, 2563)

หนี้ครัว ถือเป็นหนึ่งในปัญหาทางการเงินของไทยที่ส่งผลกระทบเนื่องถึงตัวเลขหนี้สินครัวเรือน สะท้อนถึงความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) ที่ขาดหายไปของคนไทย

ความฉลาดรู้ทางการเงิน ถือเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นอย่างมากในการดำรงชีพ เนื่องจากทุกกิจกรรมในชีวิตล้วนแล้วแต่ดำเนินได้ด้วยเงิน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) ประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายทางเศรษฐกิจและสังคมด้านต่างๆ อาทิ หนี้สินครัวเรือนที่อยู่ในระดับสูง การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยเฉพาะสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคประชาชนและธุรกิจในช่วงกว้าง ยิ่งเน้นย้ำความสำคัญของการมีทักษะทางการเงินที่ดี อันจะเป็นภูมิคุ้มกันให้ประชาชนสามารถดูแลตนเองได้ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559) เมื่อมองย้อนกลับไปในปี 2559 ผลสำรวจทักษะทางการเงินของคนไทยในภาพรวมอ่อนกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD เล็กน้อย เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า คนไทยต้องเร่งพัฒนาความรู้ทางการเงินให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากความรู้ทางการเงินเป็นองค์ประกอบเดียวที่คนไทยด้อยกว่า OECD โดยถดถอยมาในปี 2561 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561) ผลสำรวจระดับทักษะทางการเงินของคนไทยในภาพรวมสูงขึ้นกว่าปี 2559 และยิ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD แต่เมื่อแยกพิจารณาตามองค์ประกอบนั้น ด้านความรู้ทางการเงินก็ยังมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า OECD อยู่ดี โดยเฉพาะในเรื่องของนิยามเงินเพื่อ ความเสี่ยง และผลตอบแทน รวมไปถึงการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน และในการสำรวจครั้งล่าสุดในปี 2563 นั้น (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) พบว่า ในภาพรวมคนไทยมีพัฒนาการทักษะทางการเงินดีขึ้นซึ่งสูงขึ้นกว่าการสำรวจครั้งก่อนในปี 2561 และสูงกว่าค่าเฉลี่ยทักษะทางการเงินครั้งล่าสุดของ OECD ในปี 2563 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของทักษะทางการเงินทั้ง 3 ด้าน พบว่า คนไทยมีพัฒนาการดีขึ้นในทุกด้าน โดยด้านความรู้ทางการเงินปรับตัวดีขึ้นในทุกหัวข้อ แต่ยังต้องเร่งส่งเสริมหัวข้อที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ ได้แก่ การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น การกระจายความเสี่ยงในการลงทุนและมูลค่าเงินตามกาลเวลา ส่วนด้านพฤติกรรมทางการเงิน ซึ่งหัวข้อบริหารจัดการเงินเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเงินไม่พอใช้มีคะแนนลดลงอาจสะท้อนผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และด้านทัศนคติทางการเงินซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าการสำรวจครั้งก่อนในปี 2561 ด้วยเช่นเดียวกัน

ปัญหาข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนว่าปัญหาหนี้สินครัวเรือนที่เรื้อรังมีสาเหตุสำคัญมาจากการขาด “Financial Literacy” ของคนไทย แม้หลายปีที่ผ่านมาจะมีมาตรการช่วยเหลือเรื่องหนี้สินของครัวหลายรูปแบบ แต่มาตรการเหล่านี้เป็นเพียงการแก้ไขปัญหาในระยะสั้นเท่านั้น เพราะท้ายที่สุดแล้วการแก้ปัญหาที่เป็นจุดเริ่มต้นของเรื่องราวเหล่านี้ ก็คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน โดยเฉพาะการปลูกฝังให้กับเด็กและเยาวชนที่ภาครัฐหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน หรือแม้แต่ภาคประชาชนต้องพยายามผลักดันให้เกิดขึ้น (มรกต วงศ์อรินทร์, 2563) ปัญหาหนี้สินของครัวส่งผลกระทบไปยังการปฏิบัติงานโดยตรงที่เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ครูยังต้องไปหาอาชีพเสริมและรายได้เสริม เพื่อให้เพียงพอต่อการบรรเทาหนี้สินและค่าใช้จ่ายในการใช้ชีวิตทำให้การปฏิบัติงานลงสู่เด็กถูกให้น้ำหนักที่เบาลงๆ จนกระทั่งกลายเป็นปัญหาในวงการศึกษามา “ครู” ในฐานะผู้เป็นสื่อกลางที่มีอำนาจในการถ่ายทอดความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมต่างๆ ให้กับนักเรียนจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ชีวิตที่ดี มีทัศนคติและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เพื่อให้การปฏิบัติงานเพื่อนักเรียนเป็นไปอย่างเต็มศักยภาพและเพื่อเป็นต้นแบบในด้านทักษะชีวิตและด้านอื่นๆ ให้กับนักเรียนอีกด้วย

ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นประชากรกลุ่มหนึ่งที่มีจำนวนกว่าเก้าแสนคน และมีหนี้สินรวมกว่า 1.4 ล้านล้านบาท กระทรวงศึกษาธิการจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูตามโครงการ

“แก้ไขปัญหาหนี้สินครู สร้างโอกาสใหม่ให้ครูไทย” ภายใต้นโยบายการบริหารประเทศของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่มุ่งมั่นให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งได้ประกาศให้ปี 2565 เป็น “ปีแห่งการแก้หนี้ภาคครัวเรือน” (กรุงเทพธุรกิจ, 2565) และจากการดำเนินการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาหนี้สินครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ก็ได้ผลักดันโครงการดังกล่าวผ่านการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่เว็บไซต์ของสำนักงานเขตฯ เพื่อเป็นการสนองนโยบายและเป็นการผลักดันให้มีการแก้ไขปัญหาหนี้สิน

ด้วยเหตุนี้เอง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีของ OECD (2005) ประกอบด้วยความรู้ทางการเงิน ทักษะคิดทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงิน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาครูให้เป็นผู้ที่มีความฉลาดรู้ทางการเงิน มีความเป็นอยู่ที่ดี และมีความพร้อมในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติหน้าที่ในการพัฒนาผู้เรียนและการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กลุ่ม 6 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 จำนวน 10 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม โรงเรียนวัดนวลนรดิศ โรงเรียนจันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม โรงเรียนไชยฉิมพลีวิทยาคม โรงเรียนปัญญาวรคุณ โรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์ โรงเรียนวัดรางบัว โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ และโรงเรียนนวลนรดิศวิทยาคม รัชมิ่งคลาสิก

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 โดยแบ่งเป็น ผู้อำนวยการ 8 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 18 คน ได้จากการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และครู 82 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) รวมจำนวนทั้งสิ้น 108 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน ประกอบไปด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นการตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน มีลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 64 ข้อ

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร และดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดข้อคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามให้ชัดเจนและครอบคลุมกับกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 กำหนดแบบประเมินโดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.4 ออกแบบและสร้างแบบตรวจสอบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสอบถามและกำหนดความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยและนิยามศัพท์ และเสนอแบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไข แบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหา ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยและนิยามศัพท์ โดยเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) ระหว่าง 0.67 – 1.00 และดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.6 นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและพิจารณาให้ความเห็นชอบในการจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3.7 ทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 108 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ (Checklist) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) การหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากนั้นใช้การวิเคราะห์หาดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index Modified: PNI_{modified}) ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ซึ่งมีสูตรการคำนวณ PNI_{modified} (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

สรุปผลการวิจัย

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน มีผลการวิจัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน

การพัฒนาครูตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy)	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{modified}$	ลำดับ
1. ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge)	2.826	1.008	ปานกลาง	3.785	1.009	มาก	0.339	3
2. ทักษคติทางการเงิน (Financial Attitude)	2.840	0.977	ปานกลาง	3.849	0.950	มาก	0.355	1
3. พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior)	2.850	0.973	ปานกลาง	3.829	0.967	มาก	0.344	2
รวม	2.839	0.986	ปานกลาง	3.821	0.975	มาก	0.346	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.839$, S.D.=0.986) เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านพฤติกรรมทางการเงิน ($\bar{X}=2.850$, S.D.=0.973) รองลงมา คือ ด้านทัศนคติทางการเงิน ($\bar{X}=2.840$, S.D.=0.977) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรู้ทางการเงิน ($\bar{X}=2.826$, S.D.=1.008)

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.821$, S.D.=0.975) เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทัศนคติทางการเงิน ($\bar{X}=3.849$, S.D.=0.950) รองลงมา คือ ด้านพฤติกรรมทางการเงิน ($\bar{X}=3.829$, S.D.=0.967) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรู้ทางการเงิน ($\bar{X}=3.785$, S.D.=1.009)

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน ดัชนีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน พบว่า ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดลำดับที่ 1 คือ ด้านทัศนคติทางการเงิน ($PNI_{modified}=0.355$) รองลงมาลำดับที่ 2 คือ ด้านพฤติกรรมทางการเงิน ($PNI_{modified}=0.344$) และความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 คือ ด้านความรู้ทางการเงิน ($PNI_{modified}=0.339$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน โดยสภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านพฤติกรรมทางการเงิน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่า ครูและบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 มีสภาพปัจจุบันในการพัฒนาด้านพฤติกรรมทางการเงิน การกู้ยืม การออม และการวางแผนรายรับรายจ่ายทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจจะมีพฤติกรรมทางการเงินบางจุดที่จะต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้นต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคะแนนความรู้ พฤติกรรมและทัศนคติทางการเงิน จากผลสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) ที่สรุปไว้ว่า หากมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมทางการเงินที่ถูกต้อง อาจเป็นแรงผลักดันสำคัญให้ประชาชนขวนขวายหาความรู้ที่ถูกต้อง และสอดคล้องกับผลสำรวจทักษะทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย (2563) ที่ระบุว่า ประชาชนมีความตระหนักในรูปแบบของพฤติกรรมทางการเงินที่เหมาะสมแล้ว แต่ยังคงส่งเสริมให้ลงมือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดพฤติกรรมในระยะยาว โดยเฉพาะการบริหารรายได้ให้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย การจัดสรรเงินเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ รวมถึงการเปรียบเทียบและการศึกษาข้อมูลก่อนเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเงิน โดยผลการสำรวจนั้น ด้านพฤติกรรมทางการเงินแม้จะสูงขึ้นกว่าผลสำรวจในปี 2561 แต่หัวข้อการบริหารจัดการเงินเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเงินไม่พอใช้กลับมีคะแนนลดลง และยังมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของ OECD ซึ่งอาจจะสะท้อนผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่ครัวเรือนเผชิญในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยจะต้องเร่งส่งเสริมวินัยทางการเงินเพื่อให้ประชาชนมีความพร้อมในการรับมือกับทุกสถานการณ์ (Financial Resilience) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของดลิตา อมรเหมานนท์ และแสงอรุณ อิศระมาลัย (2562) ที่พบว่า ปัจจัยด้านพฤติกรรมทางการเงินมีอิทธิพลเชิงบวกต่อระดับความฉลาดรู้ทางการเงินของบุคคลมากที่สุด

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทัศนคติทางการเงิน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าครูและบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 มีสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาด้านทัศนคติทางการเงิน แนวคิดและค่านิยมด้านการลงทุน การออม การใช้จ่าย และการวางแผนทางการเงิน รวมไปถึงการตระหนักถึงความสำคัญของเงิน และการวางแผนเพื่ออนาคตในระยะยาวอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ องค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางการเงินทั้ง 3 องค์ประกอบต่างมีความสัมพันธ์ต่อกัน โดยทัศนคติเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะส่งผลไปยังพฤติกรรมทางการเงิน เมื่อมีการพัฒนาทั้งองค์ความรู้และทัศนคติทางการเงินนั้นก็จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมทางการเงินให้ดียิ่งขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับศิริสุข อินละคร (2563) ที่กล่าวว่า ทัศนคติทางการเงินมีผลทางบวกต่อพฤติกรรมทางการเงิน และสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ Financial Services Authority (2005) ที่ระบุว่า ความเชื่อและทัศนคติ (Confidence and Attitudes) มีผลต่อพฤติกรรมทางการเงิน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับดลิตา อมรเหมานนท์ และแสงอรุณ อิศระมาลัย (2562) ที่กล่าวว่า หากต้องการยกระดับทักษะความรู้ทางการเงินของบุคคล บุคคลต้องปรับทัศนคติความเชื่อของตนจนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน เมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า ด้าน ทักษะคิดทางการเงิน มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด สะท้อนให้เห็นว่า ครูและบุคลากรโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ด้านทักษะคิดทางการเงินมากที่สุด โดยให้ความสำคัญจากการเริ่มพัฒนาจากทัศนคติทางการเงินก่อนเป็นอันดับ แรก และเชื่อว่าการพัฒนาด้านทัศนคตินั้นเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาต่อยอดในด้านอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ทรรศนะที่ ตรีอิทธิฤทธิ์กุล (2562) กล่าวว่า ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับค่านิยมในการใช้สินค้าหรือบริการที่ เหมาะสม เพื่อสร้างทัศนคติให้ประชาชนมีการใช้จ่ายใช้สอยสินค้าที่เหมาะสมกับสถานะทางการเงินของตนเอง มากขึ้น เพื่อลดโอกาสการเกิดหนี้สินในครัวเรือนให้น้อยลง และสอดคล้องกับดลิตา อมรหมานนท์ และ แสงอรุณ อีธรรมาลัย (2562) ที่พบว่า ทัศนคติของบุคคลจะเป็นปัจจัยส่งผ่านหรือปัจจัยเชื่อมโยงระหว่าง ความรู้กับพฤติกรรมทางการเงินของบุคคลได้อีกทางหนึ่ง รวมถึงยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของณัฐพร แป้นทองคำ และสุภาสิณี นุ่มเนียม (2559) ที่พบว่า ทัศนคติทางการเงินที่ดีมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม ทางการเงินของนิสิต

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ คือ การพัฒนาครูตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงินมี ความสำคัญต่อการพัฒนาครูในยุคปัจจุบันที่มีความผันผวนทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะปัญหาเศรษฐกิจ เดิมที่มีอยู่แล้ว ตลอดจนวิกฤตเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยความฉลาดรู้ ทางการเงินประกอบด้วย ความรู้ทางการเงิน ทัศนคติทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงิน ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาครูตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน

จากภาพที่ 1 การพัฒนาครูตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน อธิบายได้ดังนี้

ความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) เป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิต ประจำวันที่ทุกคนพึงมี โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูและบุคลากรทางการศึกษา เนื่องจากทักษะหรือความฉลาดรู้ ทางการเงินนั้นจะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของครู ให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถบริหารจัดการ การเงินของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี มีผลของการปฏิบัติงานที่มี คุณภาพในระดับดียิ่งๆ ขึ้นไป ตลอดจนเป็นสื่อกลางในการจัดการศึกษาและเป็นแบบอย่างที่ดีในแง่ของการมี

ทักษะในการดำเนินชีวิตให้กับเยาวชนอันเป็นกำลังสำคัญของประเทศต่อไป โดยความฉลาดรู้ทางการเงินประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ซึ่งเรียงตามลำดับความต้องการจำเป็นจากน้อยที่สุดไปมากที่สุด ได้แก่

1. ความรู้ทางการเงิน คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการบริหารจัดการเงิน ทั้งความรู้เกี่ยวกับการจัดสรรเงิน การใช้จ่าย การออม ความเสี่ยงทางการเงิน การลงทุน การกู้ยืม และการวางแผนทางการเงิน

2. พฤติกรรมทางการเงิน คือ พฤติกรรมเกี่ยวกับการบริหารเงิน การใช้จ่ายอย่างเหมาะสม การตัดสินใจทางการเงิน การกู้ยืม การออม และการวางแผนรายรับรายจ่ายทางการเงิน

3. ทักษะคิดทางการเงิน คือ แนวคิดและค่านิยมด้านการลงทุน การออม การใช้จ่าย และการวางแผนทางการเงิน รวมไปถึงการตระหนักถึงความสำคัญของเงิน และการวางแผนเพื่ออนาคตในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ควรมีแนวทางและนโยบายในการพัฒนาครูตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงินให้ครบทุกด้าน เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสภาพปัจจุบันในทุกด้าน โดยพัฒนาด้านทัศนคติทางการเงิน เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านพฤติกรรมทางการเงิน และ ด้านความรู้ทางการเงิน ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำเสนอแนวทางหรือกลยุทธ์ในการพัฒนาครูตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงินด้านทัศนคติทางการเงิน เนื่องจากเป็นด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรสามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความฉลาดรู้ทางการเงินให้ดียิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่องผลของการปฏิบัติงานของครูตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงินเพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนาคุณภาพชีวิตอันจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กรุงเทพธุรกิจ. (2563). **หนี้ครัว ภาพสะท้อนความรู้ด้านการเงินของคนไทย**. แหล่งที่มา <http://www.bangkokbiznews.com/news/862221> สืบค้นเมื่อ 13 พ.ย. 2564.

กรุงเทพธุรกิจ. (2565). **เปิดเวทีแจง 4 มาตรการและภารกิจ 558 สถานีแก้หนี้ครัวทั่วไทย**. แหล่งที่มา <http://www.bangkokbiznews.com/social/992572> สืบค้นเมื่อ 30 พ.ค. 2565.

ณัฐพร แป้นทองคำ และ สุภาสินี นุ่มเนียม. (2559). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. *Veridian E-Journal Silpakorn University*. 9(2). 1890-1900.

ดลิตา อมร همانนท์ และแสงอรุณ อิศระมาลัย. (2562). ทักษะความรอบรู้ทางการเงินคืออะไรเหตุใดจึงสำคัญ. *วารสารบริหารธุรกิจ นิด้า*. 25. 51-80.

- ทรศนันท์ ตรีอิทธิพิทกุล. (2562). **ทักษะการเงินของประชากรไทย**. กรุงเทพมหานคร: สาขาวิชาการจัดการการเงินและการธนาคาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2559). **รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2559**. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2561). **รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2561**. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). **รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2563**. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- พรชนิต เหมไพบูลย์ และ ลดาวัลย์ ยมจินดา. (2563). **ทักษะทางการเงินของคนวัยทำงานในเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มรกต วงศ์อินทร์. (2563). **ภาระหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า สมุทรปราการ**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิรินุช อินละคร. (2563). **การวิเคราะห์ทักษะทางการเงินของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา**. วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี. 6(2). 78-90.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. (2564). **ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1**. แหล่งที่มา <https://www.sesao1.go.th/สืบค้นเมื่อ> 21 ต.ค. 2564.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. กรุงเทพมหานคร: องค์การคำของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- Atkinson, A., & Messi, F.A. (2012). **Measuring Financial Literacy: Result of OECD**. Financial Services Authority. (2005). **Measuring financial capacity: an exploratory study**. London: Personal Finance Research Centre, University of Bristol.
- Jason Fernando. (2021). **What Is Financial Literacy**. From <https://www.investopedia.com/terms/f/financial-literacy.asp> Retrieved November 13, 2021.
- Jeanne M. Hogarth, & Marianne A. Hilgert. (2002). **Financial Knowledge, Experience and Learning Preferences: Preliminary Results from a New Survey on Financial Literacy**. From <http://www.consumerinterests.org/public/articles/publicarticles/FinancialLiteracy-02.pdf> Retrieved November 13, 2021.
- OECD. (2005). **Measuring Financial Literacy: Questionnaire and Guidance Notes for Conducting an Internationally Comparable Survey of Financial Literacy**. South Africa: Cape Town, International Network on Financial Education.